

profesorjev ni bilo. Zato pa smo toliko srčnejše pozdravljali Hrvate, ki jih je prva pot v Ljubljano dovela v krog ljudskošolskega učiteljstva. Izgovorjenih je bilo več navdušenih napitnic. Presrčne ovacije smo priredili zlasti g. prof. dr. Ilešiču, ki deluje z neumorno vztrajnostjo in z idealnim navdušenjem za kulturno edinstvo Jugoslovancov.

Tako smo koristno delo vsega dneva zaključili s prijetnim razvedrilom.

Čudna logika.

△ Sicer zatrjujejo v vseh političkih niansah, da je svetovni katolicizem vsem narodom enako pravičen. Morda verujejo v ta nauk oni kratkovidneži, katerih politički pregled ne seže dlje, kakor daleč jim sega njihov nos.

Vzemimo torej dejstvo, da je to dokazana istina, le pojmimo ne moremo, zakaj se tega dejstva ne zaveda v resnici ves politikujoči katolicizem, kadar nastopa v javnosti, in da si ne uravnava svetovni katolicizem, ki ima vendar eden in isti smoter v vsem svojem delovanju, po principu enakopravnosti svoje javno delovanje.

Vrlo zanimiva je bila ravno debata v nemškem državnem zboru povodom znane interpelacije poljskih poslancev o šolskem štrajku na Poznanjskem.

Glavni govornik katoliškega centra, Glowatski, je vsestransko dokazoval o svojem govoru, da klerus zahteva odločno, da se mora poučevati verouk v poljskih šolah v poljščini. So-li bile te besede govorjene iz prepričanja ali le zaradi lepšega, prepuščamo sodbi javnosti.

A oglejmo si dalje glavno torišče avstrijskega katolicizma — metropolo Dunaj. Tu gospoduje uzor katolika, znani dr. Lueger, mož, ki slovi daleč po svetu kot najpopolnejši, najpravičnejši mož. Ta dežela je dobila pred kratkim za deželnega maršala tudi moža, ki slovi takisto kot mož-uzornik.

A ravno ta dežela je sprejela v svoji zbornici znani leks Kolisko, ki pa zaradi čudovite modrosti in čudovite pravičnosti avstrijske vlade še ni dobil najvišjega potrdila.

Oglejmo si tedaj Luegerjevo pravičnost, ki jo občutijo ravno dunajski Čehi. Tu navajamo le nekaj suhih uradnih števil.

„Statistik der allgemeinen Volksschulen und Bürgerschulen“ v Avstriji izkazuje v l. 1900 na Dunaju 43 dečkov in 80 deklic, ki znajo le češki, poleg tega pa biva tu še 6663 dečkov in 8951 deklic, ki govorijo češki in „nemški“ jezik; skupno je torej 15.614 otrok, ki jim ne nudi pravicoljubni katoličan dr. Lueger ni ene šole s češkim učnim jezikom in ne ene šole s češko-nemškim učnim jezikom. Ti češki otroci so torej na tisti stopnji kakor poljski na Nemškem.

Notorično znano je dalje, da so večinoma vse takozvane samostanske šole osnovane tako, da služijo germanizatorskim namenom, t. j. da se pouk na vseh teh šolah vrši v nemščini.

Namen je tu čisto prozoren. Samostanske šole delujejo na to, da odtuje ženski naraščaj od takozvane slovanske ideje, zakaj večina narodov, ki se zavzemajo za slovansko idejo, je pravoslavna; in to ni identično s katolicizmom.

Navesti hočemo le malo, malo dokazov. V 3. listu „Čechische revue“ čitamo na strani 237 sledeče: „Außerdem blühen in Böhmen über 20 Klosterschulen meistens mit deutscher Unterrichtssprache, die von čechischen Töchtern fleißig besucht werden.“ (Članek obdeluje namreč reformo dekliške izobrazbe na Češkem.)

Oglejmo si sledujoč samo kranjske samostanske šole! Tu so sledeče samostanske šole z nemškim učnim jezikom.

1. Notranja dekliška meščanska šola v Ljubljani.
2. Notranja dekliška meščanska šola v Škofji Loki.
3. Mešana petrazrednica usmiljenih sestra v Kočevju.
4. Notranja petrazredna dekliška šola Uršulink v Škofji Loki.

Z nemškim in slovenskim učnim jezikom imamo notranjo dekliško petrazrednico Uršulink v Ljubljani.

Menda vse te šole pohajajo edino le otroci nemških staršev, zakaj drugače je pač nesmisel, ako sprejemajo te šole otroke slovenskih staršev.

Hic Rhodus!

Svetovno znano je ono žalostno dejstvo, kako lahkega srca je podala „Slovanska zveza“ v državnem zboru slovenske Korošce nenasitnemu nemškemu molohu po principu: Čim prej se ponemčijo Slovenci, tem prej pride katolicizem do svojega smotra!

In kako malo, lahko rečemo, nič odpora ni našla vlada pri ravnotej „Slovanski zvezi“, ko je darovala peščici priseljenih puljskih Nemcev nad 140.000 kron v šolske namene.

Namen posvečuje sredstvo!

Dokazov je menda dovolj!

Sicer vemo, da nas bodo hoteli prevpiti, da je to le prav slab dokaz, kako ponemčuje katolicizem druge narode in da je ravno katolicizem enako pravičen vsem narodom.

Nas ne prepriča prazna beseda, temveč videti hočemo fakta, istinita fakta!

Dokler pa teh ne vidimo, dotlej prav mirne vesti lahko trdimo, da živimo v dobi pouličnega kričačstva.

Slovenski učitelji na Štajerskem,

dne 2. februarja t. l. vsi v Gradec!

Sad ljulike.

Besede mičejo — zgledi pa vlečejo. Izkušnja nas uči, da najdejo slabi zgledi več posnemalcev nego dobri. Kranjski dež. zbor je dal lani osorej prav slab zgled, ki bo mogoče našel tudi posnemalcev. Za lanske železniške rezistence so se čule opazke nekaterih sebičnežev, da bi se na sličen način dalo hitro ustreči željam poštnih uradnikov. Vendar se ta misel ni upala v javnost, ker bi bila gotovo le v škodo gibanju ter bi upravičeno našla velikanski odpor solidarno združenih, za izboljšanje se vojskojočih poštnih uslužbencev.

V letošnjem jesenskem zasedanju hrvaškega sabora pa se je pokazalo, da so šli tudi naši sosedni bratje v šolo k dr. Šušteršiču. 25. novembra se je v hrvaškem saboru slišal predlog, naj bi se pri bodočem povišanju učit. plač zaradi pomanjkanja sredstev več dalo tistim učiteljem, ki so družinski očetje in več potrebujejo. Tu bi bile seveda v prvi vrsti zapostavljene učiteljice. No pa tudi učitelji samci bi poizkusili — kakor so letos kranjski samski kolegi — kako bridko dé, ako se delavca ne loči pri delu — pač pa pri jelu!

„Udruga učiteljica kraljevina Hrvatske i Slavonije“ je storila seveda precej potrebne korake, da odvrne nameravano krivico. Kranjske učiteljice jim iz srea želimo k temu koraku popolen uspeh. Seveda pri tem koraku „Udruga“ ni noben hrvaški učitelj rekel, da hočejo njih kolegice iti svoja pota,

kakor so to storili nekateri naši tovariši. Baš nasprotno! Njih dični tovariš Davorin Trstenjak se je toplo zavzel za enakopravnost, in sicer v članku „Jednake plače“ (Pokret št. 277. z dne 3. grudnia 1906), v katerem pobija nazore tistih učiteljev, ki so proti enakopravnosti učiteljic. Ker bi bilo škoda, da take lepe besede ostanejo neznane večini naših cenjenih tovarišev in tovarišic, podajem tu prevod članka, kakor ga v ponatisku pri naša „Domače ognjišče“.

„Da se zavzemajo za neenake plače oni, ki plačujejo, bi bilo še nekako umljivo. Kdor plačuje, navadno težko daje, pa če mora že dati enemu rad odščipne drugemu. To je cincarsko in kramarsko. Toda kaka krivica se godi učitelju, ako se plačuje učiteljici tako po zasluženju kakor učitelju? Dvoje enakih del ima tudi enako vrednost, pa nihče ne vpraša, ali ju je izvršil moški ali ženska — ali oženjen, ali neoženjen. Tako v vsakem stanu. Ženeci in ženice so enako plačani, ker imajo isto delo in isti uspeh. Mož je boljši kosec, ker ima več fizične moči, zato pa tudi nimamo ženskih koscev. Toda učiteljica ni fizična delavka, ni dninarica, temveč duševna delavka, umetnica. Na umetniškem polju se plača umetnost, pa nič drugega, in kjer se ona bolje plačuje, tam se bolje razvija, lepše cvete in več koristi višjemu človeškemu namenu. Spomnimo se samo Perikla, ki je nad vse podpiral umetnost; njegov vek se imenuje zlata doba grške zgodovine. Pa bo kdo rekel: ako bi ne bilo ženskih ročn. del, bi niti ne potrebovali učiteljic. To je slab nazor. Učiteljica bi lahko prišla z drugim in rekla: Učitelji niso potrebni, ker niso sposobni poučevati v vseh šolskih predmetih.“

Za vzgojo so potrebni možki in ženske. Mož in žena se v vzgoji izpopolnujeta. Kakor sta mož in žena skupaj popolen človek, tako je vzgoja harmonična, ako v nji sodelujeta mož in žena. Žena ima svojstva, kakršnih mož nima — to je njeno materinstvo, njena materinska ljubezen, ki v vzgoji zbuja ljubezen in dobroto. Humanizem je smoter vzgoje in k temu smotru more žena pripomoči v največji meri. Mož se odlikuje s svojo energijo, ki je zopet življensko vprašanje posameznika in naroda.

Zloba, sebičnost in nevoščljivost igra glavno ulogo na nasprotni strani pri tem vprašanju. Sebičnež hoče, da se mu dá kar največ, a zato naj dobi učiteljica manj. Torej na tuj račun hoče priti do svoje pravice. To gotovo ni kolegijalno, še manj pa pravično in plemenito. Pa bo zopet kdo rekel: Za vse ni dovolj denarja, pa je bolje, da se da vsaj nam učiteljem. Krasno! Mi vzgojitelji in posvetitelji moramo goreti in svetiti z etično lučjo svojemu narodu. Ako tega ne moremo, potem tudi nismo zmožni in sposobni vzgajati mladine svojega naroda.

Kaj more narod pričakovati od učiteljstva, ako vidi pri njem nevoščljivost in sebičnost?! Ali bi ne bilo plemeniteje in lepše, ako bi mi v težkih časih iznenadili in zadivili svoj narod, nego da prihajamo predenj kakor filistri?! — Aleksander Veliki je zašel v puščavo, kjer ni bilo vode. Neki konjenik najde vode in mu je prinese. Aleksander, videč, kako so vojaki žejni, noče piti, temveč izlije vodo na pesek, rekoč: „Za mene je je preveč, a za nas vse premalo“. Nato zakličejo vojaki: „Vodi nas dalje — mi nismo žejni, mi smo neumorni, dokler nas vodi tak kralj!“ Ali bi ne bilo plemeniteje, ako bi mi učitelji rekli: Ker ni za nas vse — tudi samo nam ni treba! Na koliko etično višino bi se mi povzdignili na ta način?! S tem bi v našem stanu nastala večja edinost in večja sloga.

Kdor ima kaj učiteljske zavednosti, kdor ima širje duševno obzorje nego je skleda, kdor ve, kako potrebno je za narodovo prosveto in učiteljski stan, da se učiteljstvo ne razlikuje in ne deli po spolu, ta bo delal na to, da ne bo nikjer razlike med učiteljem in učiteljico, ali da vsaj ne prihaja od nas učiteljev.

Provzročé-li to razliko neučitelji, krivica nebo tako bolela učiteljic, ako med krivci ne bo učiteljev. Kadar bi se zgodila učiteljicam krivica, bi nastal med njimi in učitelji prepad, one bi se čutile razžaljene, bile bi ozlovoljene — a vse to bi škodilo narodni prosveti in nam vsem.

Ako bodo učiteljice plačane, kakor je treba, bodo imele sredstva za nadaljno svoje izobraževanje; one bodo potovale in se tako izpopolnjevale, a to vse bodo darovale narodu. Učiteljice, ki so dobro plačane, mnogo potujejo. V tem se posebno odlikujejo Poljakinje, Čehinje, Švedinje i dr. Sploh pa iz nobenega stanu ne potujejo ljudje toliko zaradi naobrazbe kakor ravno iz učiteljskega.

Ne samo, da zahteva pravica, naj se enako delo tudi enako plača, to zahteva tudi — narodov interes.

Slišal sem starko, ki je rekla: „Bože daj svima, a ne zaboravi ni mene!“ — pa naj bi narodov prosvetitelj rekel: „Bog daj ti meni več, pa zato daj manj moji tovarišici!“ Z.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Slovenska Šolska Matica. Odborove seje „Slovenske Šolske Matice“ dne 27. decembra 1906 ob 1/2 11 uri. dopoldne v konferenčni sobi c. kr. I. državne gimnazije v Ljubljani so se vdeležili: predsednik Henrik Schreiner in odborniki: dr. J. Bezjak, v. Bežek, Jak. Dimnik, Fr. Finžgar, Fr. Gabršek, Andr. Senekovič in Al. Strmšek, dalje urednika: dr. Fr. Ilešič in dr. Jos. Tomišek.

I. Predsednik pozdravlja navzočne in omenja, da je odboru potekla triletna doba, za katero je bil izvoljen. Odborovo delovanje je bilo v tej dobi prav uspešno; storilo se je, kar se je moglo.

Dalje naznanja, da je odredil, da se ponatisne iz letošnjega Letopisa 300 izvodov „Javnega telovadnega nastopa“ in 200 izvodov „O pouku latinskega jezika“ ter da priobči „Društvo slovenskih profesorjev“ v letošnjem Letopisu svoje „Letno izvestje“, ki ga bo pa samo plačalo.

Odbor vzame te odredbe odobrilno na znanje.

II. Tajnik Fr. Gabršek prebere zapisnik zadnje odborove seje z dne 28. oktobra 1906, ki se odobri. Pravtako se odobri tajnikovo poročilo o kurentnih rešitvah izza zadnje odborove seje.

Sklene se, da je naprositi dr. Josipa Mantuanija na Dunaju, da prevzame poverjenstvo za Dunaj.

III. Blagajnik Andrej Senekovič poroča o denarnem stanju Iz l. 1903. je preostanka 1238 K iz 1904. l. 473-15 K, iz 1905. l. pa 1698-23 K. Ustanovnina znaša 1857-50 K. Dozdaj je na razpolago 6979-80 K. Spominskih listov se je prodalo 7100 izvodov; dobička je bilo pri njih 154-63 K. Navodilo k Črničevi I. Računici kaže primanjkljaja 295-69 K.

Računski presojevalci so pregledali vse blagajniške knjige in priloge ter našli vse v redu.

IV. Predsednik naznanja, da je spisal Fr. Brinar „Zgodovinsko učno snov za učence“, ki jo namerava izdati „Slovenska Šolska Matica“. Sklene se, da bosta rokopolis ocenila do konca februarja 1907 gg. V. Bežek in dr. Jos. Tomišek.

V. Določijo se nagrade za l. 1906.: funkcionarjem kakor lani, pisateljem in urednikom kakor dozdaj, avtorju „Javnega telovadnega nastopa“ 35 K, prelagatelju pa 25 K.

VI. Za III. občni zbor popoldne dne 27. decembra 1906. se okrene, kar je še treba.

Odboru ni bil pripisan noben samostalni predlog.

VII. Knjige za l. 1906. so že dotiskane in se začno razpošiljati takoj po Novem letu. Časopisom in društvom, ki se jim pošiljajo knjige, se pošljejo s prošnjo, da v zameno pošiljajo odboru svoje proizvode.

Sklene se, da se z naprej pošiljajo knjige tudi vseučiliškem knjižnicam v Gradcu, na Dunaju, v Pragi (Češki in nemški) in